

Kvalita primárnej starostlivosti v Európe (QALICOPC – Projekt EÚ)

MUDr. Eva Jurgová, PhD.

Prvá privátna prax, Piešťany

Poskytovanie kvalitnej a efektívnej primárnej zdravotnej starostlivosti je už dlhšiu dobu predmetom záujmu zainteresovaných inštitúcií vo väčšine krajín Európy. Slovensko nie je v tomto smere výnimkou. Primárna starostlivosť je u nás už tradične poskytovaná praktickými lekármi pre dospelých a praktickými lekármi pre deti a dorast, kým vo väčšine európskych krajín ju poskytujú všeobecní praktici (General practitioners) alebo rodinní lekári (Family doctors). Odhliadnuc od tejto skutočnosti existujú isté spoločné problémy primárnej starostlivosti v celej Európe, pričom snaha o jej kvalitu, rovnoprávnosť v dostupnosti a efektívne využitie vložených finančných zdrojov patrí medzi tie najvýznamnejšie. Práve tejto problematike sa venuje projekt Európskej únie QALICOPC.

Kľúčové slová: primárna zdravotná starostlivosť, kvalita, rovnoprávnosť v dostupnosti, cena, efektívnosť, projekt QALICOPC.

Quality of primary health care in Europe (QALICOPC – EU Project)

One of the important subjects of interest of health care institutions in Europe is the Primary health care quality and effectiveness. Slovak republic is not an exception in this content. While in most European countries the Primary health care is provided by General practitioners or Family doctors, in Slovakia it is traditionally divided to two types of doctors: „Practitioners for adults“ and „Practitioners for children and adolescents“. Irrespective of the mentioned differences, there are certain common problems for Primary health care all over the Europe. Desire for quality, equal access and cost-effectiveness belongs to the most important. The EU project QALICOPC, introduced here, is focused on the mentioned topics.

Key words: primary health care, quality, equal access, cost, effectiveness, QALICOPC project.

Via pract., 2011, 8 (1): 40–41

Úvod

Otázka efektívnej a kvalitnej primárnej zdravotnej starostlivosti dlhodobo rezonuje vo väčšine krajín Európy v niekoľkých rovinách. Prinajmenšom ide o rovinu zdravotníckych pracovníkov a pacientov. V posledných rokoch sa však dostáva tejto problematike stále viac pozornosti aj v politickej rovine. Veď zabezpečenie kvalitnej zdravotnej starostlivosti nechýba v takmer žiadnom programovom vyhlásení politických strán, či vládnych inštitúcií a skutočnosť, že primárna zdravotná starostlivosť predstavuje bázu zdravotníctva, je dnes už plne akceptovaná. Jej kvalita a efektívnosť má kľúčový dopad na zdravotný stav populácie v každej krajine, je preto prirodzené, že tejto problematike venujú významnú pozornosť Svetová zdravotnícka organizácia (WHO), OECD, aj samotná Rada Európy.

Európske projekty monitorovania a rozvoja primárnej starostlivosti

Rada Európy už v minulosti podporila viaceré projekty zamerané na mapovanie a rozvoj zdravotnej starostlivosti v Európe, t.j. získavanie informácií o „dobrých“ a „zlých“ príkladoch zdravotníckych systémov a modelov v jednotlivých krajinách a návrhy na efektívne zmeny. Existuje niekoľko projektov, v ktorých kľúčovou a nosnú tému predstavuje primárna zdravotná starostlivosť.

Len nedávno bol ukončený projekt PHAMEU (Primary Health Care Activity Monitor for Europe), ktorého cieľom bolo monitorovať systémy a modely poskytovania primárnej starostlivosti v Európe. Projekt realizoval NIVEL (Netherland Institute for Research in Health Care), čiže Holandský inštitút pre výskum v zdravotníctve, ktorý sa prostredníctvom svojho poľského partnera, Jagelonského Univerzity v Krakove, obrátil na Slovenskú spoločnosť všeobecného praktického lekárstva SLS (SSVPL SLS), s požiadavkou zapojenia Slovenska do projektu. Profesor Adam Windak, doktor medicíny a vedúci katedry rodinného lekárstva Jagelonského Univerzity, spolu so svojim asistentom, MUDr. Marekom Oleszczykom, navštívili, s asistenciou členov SSVPL SLS, na Slovensku niekoľko inštitúcií zodpovedných, či zainteresovaných do poskytovania primárnej starostlivosti. Hovorili s predstaviteľmi Všeobecnej zdravotnej poisťovne, nemocníc, medicínskych vzdelávacích inštitúcií, odboru zdravotníctva pri krajskej samospráve, etickej komisii Slovenskej lekárskej komory, pracovníkmi z oblasti zdravotníckych informácií a štatistiky, a predovšetkým s praktickými lekármi z celého Slovenska. Takýmto spôsobom získavali pre projekt PHAMEU potrebné informácie o systéme poskytovania primárnej zdravotnej starostlivosti na Slovensku, ako aj o systéme vzdelávania zdravotníckych pracovníkov pre primárnu starostlivosť.

Projekt bol ukončený iba nedávno, v novembri 2010, časť získaných poznatkov je dostupná

na webovej stránke www.phameu.eu. Výsledkom projektu, ako to naznačuje aj jeho názov, je zmonitorovanie primárnej starostlivosti v 31 európskych krajinách, vrátane Slovenska, a komparatívna správa so zameraním na kľúčové parametre zdravotnej starostlivosti prvého kontaktu. Získané údaje sú veľmi vzácne, pretože môžu poslúžiť ako zdroj analýzy a následných odporúčaní pre zlepšenie kvality primárnej starostlivosti v Európe.

Projekt QALICOPC

Kvalita primárnej starostlivosti je kľúčovou témou jedného z nových projektov EÚ, a to projektu QALICOPC (Quality and Costs of Primary Care in Europe). Okrem kvality sa tento projekt zameriava aj na formy finančného zabezpečenia poskytovania primárnej starostlivosti v jednotlivých európskych krajinách. Realizátorom projektu QALICOPC je už spomínaný NIVEL. Projekt sa začal v máji 2010 a potrvá do júna 2013, avšak Slovensko sa zapojilo až vo februári tohto roku.

Okrem toho, že projekt QALICOPC využije poznatky o primárnej starostlivosti získané v jednotlivých európskych krajinách v rámci projektu PHAMEU, má aj vlastnú výskumnú metódu na doplnenie údajov. Predovšetkým ide o získavanie informácií o kvalite poskytovania primárnej starostlivosti. S týmto konkrétnym cieľom boli v rámci projektu vypracované dva dotazníky, jeden pre praktických lekárov a jeden pre ich pacientov. Ide o dotazníky, ktoré budú

v rovnakej forme použité a distribuované vo všetkých 32 krajinách, zúčastnených v projekte, t.j. v 27 členských štátoch Európskej únie plus Švajčiarsku, Nórsku, Islande a Turecku.

Medzi ciele projektu patrí ambiciózný plán získať v každej zo zúčastnených krajín **220 praktických či rodinných lekárov**, ktorí budú participovať na projekte tým, že vyplnia spomínaný „Dotazník pre lekárov“. Súčasne musia títo lekári súhlasiť s tým, aby 11 náhodne vybraných pacientov z ich ambulancie vyplnilo „Dotazník pre pacientov“. Dotazníky, poskytujúce údaje o kvalite poskytovania primárnej starostlivosti z pohľadu poskytovateľa aj „konzumenta“, sa budú v rámci projektu anonymne vyhodnocovať. Očakáva sa, že poskytnú cenné informácie, ktoré poslúžia ako materiál nielen pre hodnotenie situácie v danej krajine, ale tiež pre vypracovanie konkrétnych návrhov a odporúčaní pre globálne zlepšenie kvality primárnej starostlivosti.

Účast' slovenských praktických lekárov v projekte QALICOPC

Keď si uvedomíme, že napr. v Poľsku pracuje viac než 20 tisíc rodinných lekárov, kým na Slovensku v súčasnosti približne 2320 praktických lekárov, natiska sa otázka nepomeru pri úsilí získať v každej zo zapojených krajín po **220 lekárov – respondentov**. Zadanie projektu je však jasné a výnimka v požadovanom počte lekárov sa týka iba malých štátov, ako napr. Malta, či Island, ktoré majú za úlohu získať po 100 respondentov. Je teda zrejmé, že tento článok si kladie za cieľ nielen informovať našich praktických lekárov o význame projektu, ale tiež motivovať ich pre účasť v ňom. Jedným z motivačných nástrojov by mala byť aj skutočnosť, že všetci zúčastnení lekári budú v súlade s podmienkami projektu zaradení do zlosovania o niekoľko hodnotných cien, určených pre Slovensko. Osobne však mám názor, že účasť v projekte predstavuje istú možnosť prispieť k zlepšeniu kvality a úrovne primárnej starostlivosti na Slovensku, či dokonca v Európe, ktorá by mala byť dostatočne silným motivačným, až prestížnym momentom.

Jednou z foriem, ako môžu lekári prejavíť svoj záujem o účasť v projekte, je napísanie krátkeho e-mailu na adresu e.jurga@prax.sk, s uvedením svojho mena a miesta pracoviska. Podmienkou je, že pracuje ako praktický lekár na Slovensku. V krátkom čase po vyjadrení svojho záujmu bude každý lekár spätne kontaktovaný.

Ciele projektu QALICOPC

Kompletná definícia cieľa projektu QALICOPC znie **Mapovanie a vyhodnotenie systémov primárnej zdravotnej starostlivosti z pohľadu ich kvality, dostupnosti a ceny**. Projekt teda hľadá aj odpovede na otázku, ktoré prvky v štruktúre organizovania primárnej starostlivosti prispievajú k jej dostupnosti za finančne výhodných, resp. akceptovateľných podmienok. Tu už sa dostávame na úroveň financovania zdravotníctva, čiže na úroveň určovania štátnej politiky v oblasti starostlivosti o zdravie obyvateľstva.

V tejto súvislosti stojí za zmienku ďalší z konkrétnych očakávaných výstupov projektu, a to cieľ definovať tzv. Good practice v integrovanej primárnej starostlivosti v Európe. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že ide o definovanie dobrej praxe, resp. dobrej ambulancie primárnej starostlivosti. V skutočnosti však ide o niečo oveľa všeobecnejšieho, dokonca aplikovateľného na úrovni určovania štátnej zdravotnej politiky. Definícia Good practice bude obsahovať **Vzory správnych postupov** pri ďalšom rozvoji primárnej starostlivosti v jednotlivých európskych krajinách. Bude to posolstvo pre všetkých, ktorí sa podieľajú na organizovaní zdravotnej starostlivosti, t.j. pre politikov, zdravotníckych manažérov, pedagógov, ekonómov, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, a v neposlednej miere aj pre samotných pacientov.

Výsledky projektu QALICOPC

Výsledným produktom projektu QALICOPC bude **publikácia**, kniha, ktorá bude preložená do jazykov všetkých zúčastnených krajín a bude obsahovať:

- **prehľad informácií o systéme, kvalite a financovaní primárnej starostlivosti v jednotlivých zúčastnených krajinách;**
- **analýzu jednotlivých zložiek projektu, t.j. systémov primárnej starostlivosti, ich kvality, rovnoprávnosti v dostupnosti, celkovej efektívnosti a efektívnosti využitia finančných zdrojov;**
- **vzory správnych postupov, t.j. odporúčania pre tých, ktorí sú zainteresovaní v plánovaní, rozvoji, poskytovaní a financovaní primárnej starostlivosti.**

Publikácia bude znamenať prínos nielen v globálnom rozvoji primárnej starostlivosti, ale predovšetkým reálnu pomoc v snahe jednotlivých krajín o zlepšenie kvality a efektívnosti primárnej zdravotnej starostlivosti. Zapojenie Slovenska do projektu QALICOPC je súčasťou procesu európskej integrácie a môžeme od neho očakávať viaceré výsledky, ktoré bude možné využiť pri zlepšení kvality a efektívnosti primárnej starostlivosti. Pritom jedinou vstupnou investíciou zo strany Slovenska je účasť 220 praktických lekárov formou vyplnenia jednotného dotazníka, a ich súhlas so zapojením pacientov do dotazníkovej akcie, určenej pre pacientov. Získané čiastočné informácie vyhodnotia medzinárodní experti pre rozvoj primárnej starostlivosti, ktorí na základe poznatkov z 32 krajín Európy vypracujú nezáväznú odporúčania všeobecného i špecifického charakteru. Integrovaný rozvoj primárnej zdravotnej starostlivosti v Európe má v prvom rade slúžiť zlepšeniu zdravotného stavu obyvateľstva európskych krajín, vrátane Slovenska. Je preto prirodzené, že účasť Slovenska v medzinárodnom projekte uvedeného zamerania je vítanou skúsenosťou. O ďalšom priebehu a výsledkoch projektu budú čitatelia Via Practica informovaní.

MUDr. Eva JURGOVÁ, PhD.

Prvá privátna prax, Piešťany
e.jurga@prax.sk

D. S. Schreiber: Jak čelit rakovině

Lékař, který na vlastním životním příběhu a na příbězích dalších lidí představuje soubor přirozených prostředků (životní styl, fyzické aktivity, stravovací návyky, optimalizace stravy), které kromě klasických lékařských postupů a také psychoterapie přispívají k boji proti této zákeřné nemoci.

Praha: PORTÁL 2010, ISBN 978-80-7367-785-5, 328 s.

Portál, s. r. o., Klapkova 2, 182 00 Praha 8, e-mail: naklad@portal.cz

www.portal.cz